

Žít v přítomném okamžiku

Miloš Vitek

Jedině to je přesné, tak zní název knihy, jejímž autorem je Alain Finkielkraut a vydalo ji CDK, Brno 2017. Současně je to odpověď na otázku obsaženou v titulu nahoře. Pokud odpověď podle knihy zkráceně rozepíšeme, dovíme se zhruba toto:

„Škola se stala permanentní nocí, která ruší dědictví světové ušlechtilosti. Literatura zmizela a s ní všeobecná kultura, kterou sesadila kultura společná, vytvořená ze všeho toho, co potřebuje 'mladý člověk'. Počítá se s týmovou prací, která pomůže normalizovat ty, kdo se ještě pravidlu vymykají. Demokratická škola sice zapáleně káže kult Jiného, ale zároveň zavrhuje obcování s velkými díly minulosti. Učitelům nová škola nařizuje, aby sestoupili z oblak a volili témata, která jsou žákům blízká, mrtvé tak pouští k vodě. Tam, kde byla velká díla, jsou nyní letáky; kde se předávaly znalosti, se organizují zábavné a angažované projekty. Škola vědění je přežitá. Její místo zaujala škola terapie cestou lži.

Při bezpodmínečné kapitulaci vysokoškolského vzdělání před procesem celoplanetární uniformizace obránci angličtiny nechápou jazyk jako univerzum, ale jako prostý informační a komunikační nástroj. Považovat informaci za nejvyšší formu jazyka je, jak říká Heidegger, 'vlastní technice'. Chtít po profesorech, aby vyučovali v angličtině [nebo v jazyce matematiky], znamená nutit je, aby ve svém tématu rezignovali na nuance a složitost. A tak se připravuje snížení kvality, abychom zářili v šanghajském hodnocení. Slovní zásoba studentů chudne, pravopis mají rozkolísaný, syntax se jim hroutí.

Levice je pro mě přísahou, že se otevře poklad duchovní kultury a dědictví lidské ušlechtilosti. Současná levice si místo rovnosti stanoví průměrnost pro všechny. Manažerská pravice toto dědictví opouští ve jménu užitečnosti a přizpůsobení se nastávajícímu světu. Poté, co byla přísaha odvolána, už neznamenaá jednat jako občan, ale jako fanoušek. Pakliže celá levice je pouze antifašistická, ale nikoli antitotalitní, slavila vítězství, když v roce 1989 padla berlínská zeď. Ve skutečnosti padla spolu s ní – komunismus nepřezila. Dnes spoléhá na to, že jeden skandál vyžene jiný, na všechny čeká Poslední soud společnosti (či civilizace) spektaklu.

Debaty znamenají konfrontaci názoru a výměnu argumentů, která může být někdy i ostrá. Místo debaty tu je dnes invektiva, klatba, hon na člověka. Když se někdo dal na stranu těch nejslabších, nesetkává se s partnery v debatě ani s oponenty, ale všude a vždy jenom s padouchy, jedinou strážní je skandální nespravedlnost. Nenávist překypuje na univerzitách, vždy náchylných k přehřátí a politické neodpovědnosti, zabydluje se v mainstreamovém pokrokářství, dává se na odiv na stránkách novin. V binárním vidění levice nahrazuje vykořisťovaného vyloučený a muslim je po Židovi novou tváří Jiného.“

Finkielkraut doporučuje respektovat a dodržovat odlišnost. „Co je to vlastně odlišnost? Je to to, co nejsem a nemohu být. Stále více se nahlodává jádro netransformovatelného. Brzy už nebude existovat jasně odlišitelná realita, ale pouze změny, přechody, hybridní stavy. Jsem Adam nebo Eva, prodejný nebo neprodejný. Náš svět je světem univerzální vzájemné zaměnitelnosti. Hlavní přínos novověku k civilizaci spočívá v jediném slově: oddělení. Oddělení státu a církve, ale také oddělení veřejného a soukromého života. Zeď bourají všichni, kteří podléhají voyerismu [čumilství] anebo exhibují na internetu. 'Šťastný život je ve

skrytu světa', říkalo přísloví. 'Šťastný život je do naha přede všemi', říká společnost reality show a Facebooku. Pryč se sociálními sítěmi! (Ale tato pekelná hydra ve válce zvítězila.)“

Tak vypadá poctivé myšlení ve filosofii a společenských vědách, na němž se ve školách zakládá občanská výchova. Ukážeme si ještě několik příkladů. Ve Francii i v Česku se již na prvním stupni základní školy zavádí vyučování etiky. Může být nahlíženo negativně jako „*návrat k pokrytectví jako oficiální ideologii*“ nebo naopak poskytuje povznášející náměty: „*Věřilo se, že zlou a nešťastnou bytost dělá z člověka potlačení touhy. Slušný člověk je diskrétní [odměřený], odřekne se a neexpanduje do okolí bez ohledu na ostatní. Znovu objevujeme velkou zásadu, kterou vytyčil socialista George Orwell: některé věci se nedělají, ať jsou okolnosti jakékoli. Sekulární [světská] etika je učení se autonomii. Být autonomní neznamená dělat, co se nám líbí, ale být odpovědný za to, co děláme. Lháři nic nezabrání, aby obelhával sám sebe. Konzumace cartoonů (animovaných filmů) ve vysokých dávkách vytváří mozky z kartonu. Prvořadá dnes není literární kultura, ale techniky argumentace. Mezi evropskou kulturou a kulturou nově přichozích není žádná hierarchie. Evropa, aby mohla ostatní lépe uhostit, vyprazdňuje svůj dům. Musíme pěstovat zapomenutý poměr pozornosti, ohledu a vděčnosti. Říká se, že šlechtictví zavazuje (noblesse oblige) a k tomu musí mít mimořádnou duševní sílu. V demokratickém národě je každý občan dědicem, tzn. účetním správcem odpovědným za neustále ohrožený statek. Čest znamená poslušnost generací.*“

Pokud Vám zapsané výroky připadají nesrozumitelné, přečtěte si je znovu a znovu. Jde pro nás - třicet let po sametové revoluci - o nový způsob myšlení. Nikoliv již totalitní.

Doslov

Systémové inženýrství v Československu se formovalo před přelomovým rokem 1968 kolem tvůrčího kolektivu akademika Radovana Richty a v širokém záběru fakult, ústavů a podniků jako ČKD Praha, Škoda Plzeň nebo Vítkovice Ostrava. Připravovalo společenskou změnu, na jejímž uskutečnění spolupracovalo nejen v roce 1968, ale i po roce 1989. Na konkrétní podobě SI, uveřejněné v řadě knih, sborníků a odborných statí, se podíleli Zdeněk Dráb, Milan Brejcha, Jiří Klír, Jaroslav Vlček, Ladislav Tondl, Václav Kudláček, Miloš Vítek, Jaroslav Mozga a stovky dalších autorů. Po roce 1989 se vedle pracovníků a ústavů ČSAV Praha v oborech filosofie, sociologie, psychologie, matematika, umělá inteligence posílila role zástupců kateder a fakult mimopražských, jmenovitě v Brně (Stanislava Kučerová), Nitře (Cyril Diatka), Hradci Králové (Miroslav Joukl), Pardubicích (Romana Provazníková) anebo Liberci (Jan Ehlemann).

Stručně shrnout široký záběr teoretických studií a aplikačních zpráv SI z minulých padesáti let se pokouší Miloš Vítek (*1940), který od Zdeňka Drába převzal odborné gestorství ve skupině pro systémové inženýrství, původně působící pod Komitétém aplikované kybernetiky Československé vědeckotechnické společnosti (KAK ČSVTS) v Praze. Soustřeďuje se na nosný problém lidské civilizace jako složitěho systému, v němž civilizace existuje vždy současně se svým opakem (stínem) - odcivilizováním. Systémový přístup k tématu se nenadřazuje specializovaným studiím, ani nenahrazuje výzkumy čistě filosofické, sociologické, ekonomické a další. Spíše je jeho posláním udržet nadhled a orientaci v dnes již nepřehledné záplavě názorů, stanovisek a pozic, zejména těch přesnějších. Ukazuje se totiž, že pouhé přidávání dobrých a originálních článků i knih k již existujícímu základu SI má stále omezenější přínos.

Přitom nemáme zatím vyjasněny ani mnohé z hlavních výše otevřených a jen nastíněných problémů, jako jsou: vize pozemské civilizace resp. civilizace západní (evropské atd.); vliv techniky na budoucnost; perspektivy umělé inteligence. Také je třeba dopracovat nejen slovník, ale i jazyk systémových výzkumů, který zřejmě není shodný s jazykem filosofie, matematiky či ekonomie. Jak již bylo řečeno shora, „je třeba si uklidit doma a s tím bude ještě hodně práce“.

Do „úklidu“ se kolega Miloš Vítek pustil po roce 1989, kdy své praktické poznatky z průmyslových podniků a z orgánů územní správy aplikoval při založení fakulty územní správy na VŠCHT Pardubice, tedy první společenskovědní fakulty v podmínkách rozvinuté přírodovědné vysoké školy. Na Vysokou školu pedagogickou do Hradce Králové přišel v roce 1993 s představou vybudovat zde Ústav filosofie a společenských věd, který brzy měl své studenty občanské výchovy, základů společenských věd a politických věd. Miloš Vítek byl ředitelem ÚFSV až do svého odchodu do důchodu v roce 2003. Z přechodu ústavu na roku 2004 založenou filozofickou fakultu Univerzity Hradec Králové nemohl mít plnou radost, protože patřil k těm, kdo usilovali nejen o zvyšování počtu nových fakult a kateder, ale také o zásadní reformu vysokého školství. Byl kritický zejména k nástupu tzv. nového veřejného managementu do řízení vysokých škol, k nezájmu o talentované učitele a studenty, k neúctě k zasloužilým učitelům. Podobně nesouhlasil s přeorientováním fakulty územní správy na dnešní fakultu ekonomicko-správní. Vždyť „ekonomové lpí na určité víře v rozporu s realitou“ (Steve Keen), např. podceňují růst soukromého dluhu. Každopádně vysoce oceňoval svobodu myšlení a vyučování na zmíněných lokálních pracovištích, směřujícím k 600.-800. místu na žebříčku THE stejně jako pražská ČVUT nebo brněnská MU.

Proto také krátký a otevřený text vybízí k dalšímu rozvíjení a zdokonalování.

Hrozí nám barbarství

Miloš Vitek

Tomáš G. Masaryk nazíral osud českého národa v kontextu *Světové revoluce*. Tak se nám dosud jeví smysl let 1348-1848-1918-1938-1948-1968 až po současný rok 2018. Ony roky jsou vepsány i do dějin našich rodin, např. letec královské RAF, brigádní generál a strýc mé manželky Miroslav Štandera se narodil před sto lety 1918 a židovsko-německý architekt Kurt Spielmann dostavěl mým rodičům funkcionalistický dům v roce 1938, tady bydlíme ještě 2018. Dějinný kontext můžeme nazírat jako konflikt civilizace s odcivilizováním (termíny sociologa Norberta Eliase [1], narozeného 1897 nedaleko v sudetském Breslau-Wroclaw), které zatím vrcholilo v obou světových válkách opravdovým barbarstvím – např. architekt Spielmann zahynul v Osvětimi 1943. Ctíme památku Miroslava Štandery a Kurta Spielmanna!

Evropská civilizace se datuje od roku 1517, kdy Martin Luther ve Wittenbergu uveřejnil svých 95 tezí o reformaci a po 500 letech je naše civilizace ohrožena hlavně naším strachem a nevzdělaností. Na tuto skutečnost se soustředím v článku.

Ekonom Hervé Juvin v kapitole *Kultura a globalizace* [2] uvažuje: „*Naše nové barbarství je barbarstvím přizpůsobivosti, normy, práva a také lhostejnosti... barbary vychováváme na školách, lyceích a univerzitách*“. Podrobněji totéž rozvádí pedagog Konrad Paul Liessmann [3]: „*Boloňská reforma po roce 1999 nabízí plošnou dequalifikaci. Obraz nové univerzity s nadmutými správami, přebujelými akreditacemi, zbytečnými evaluacemi znamená, že studium se substantiálně vyprazdňuje... v důsledném zaměření na společenský a ekonomický užitek se praxe nevzdělanosti ukazuje ve své barbarské podobě*“. Filozof Alain Finkielkraut [4] už před rokem 1989 pozoroval: „*Barbarství se zmocnilo kultury. Ve stínu tohoto velkého slova roste intolerance současně s infantilismem. Život s myšlením vyklízí místo přízraku fanatika a zombieho. Postmodernismus završuje smutnou cestu od kritického myšlení k pocitům*“.

Nově od pařížského Finkielkrauta čteme [5]: „*Škola se stala permanentní nocí, která ruší dědictví světové ušlechtilosti. Literatura zmizela a s ní všeobecná kultura, kterou sesadila kultura společná, vytvořená ze všeho toho, co potřebuje 'mladý člověk'. Počítá se s tímovou prací, která pomůže normalizovat ty, kdo se ještě pravidlu vymykají. Demokratická škola sice zapáleně káže kult Jiného, ale zároveň zavrhuje obcování s velkými díly minulosti. Učitelům nová škola nařizuje, aby sestoupili s oblak a volili témata, která jsou žákům blízká, mrtvé tak pouští k vodě. Tam, kde byla velká díla, jsou nyní letáky; kde se předávaly znalosti, se organizují zábavné a angažované projekty. Škola vědění je přežitek. Její místo zaujala škola terapie cestou lži. Místo debaty tu je dnes invektiva, klatba, hon na člověka. Slušný člověk je diskrétní, odřekne se a neexpanduje do okolí bez ohledu na ostatní. Znovu objevujeme velkou zásadu, kterou vytyčil socialista Orwell: některé věci se nedělají, ať jsou okolnosti jakékoli.*“

Komplikované odcivilizování nelze zužovat na přítomnost hlouposti ve společnosti, jak upozorňuje též právník Radim Seltenreich z UK Praha v článku *Kolik blbosti unese demokracie* (LN 24.3.2018): „*Kovaný hlupák není nikdy schopen sebereflexe. Hňupství otravné, agresivní a nařvané podryvá základy demokratického uspořádání státu. Demokracie*

není prostě dělaná, aby většina lidí dala průchod 'pokušení hlouposti' a nechala se opít demagogickými přísliby zlovolných politických existencí. Pak nevyhnutelně degraduje na pouťové šidítko“. K tomu autor přikládá výběr známých vymezení blbosti: „omezenec je doživotní a neprodyšný, jeho přítomnost je stresující“ (Ortega y Gasset), „idiot udává tón názorům i vkusu, s konečnou platností vymezuje vhodné chování“ (Ambros Bierce), „moc pokaždé mají v rukou ti, kdo jsou hrubí a duševně omezení. Míra nekultivovanosti a tuposti tohoto světa je alarmující“ (Arthur Schopenhauer), „průměrnost, vyplývající z obrovské početní převahy, se stala privilegovaným vzorem. Co je v demokracii nejdůležitější, je početní převaha“ (Ryszard Legutko), „s davem se nedá diskutovat, odpovídá jen blekotáním svých utkvělých představ“ (Sándor Márai).

Prokreslenější je proto článek Aviezera Tuckera z Harvardovy univerzity *Stalinská univerzitní šikana* (LN 17.3.2018), který ukazuje, že univerzitní model Wilhelma von Humboldta ze začátku XIX. století se přežil. V uplynulých 20 letech jej nahradil manažerský model, který se podobá modelu sovětskému, brežněvovskému. Vulgární, nevzdělaní a neotesaní plánovači a manažeři odstraní to, čemu nerozumějí – teoretické vědy a vysokou kulturu. Moc univerzitních manažerů nevychází z vědecké pověsti, ale ze zastrašování hlavně těch, kteří se odlišují – strach vyvolávají třeba několikahodinové projevy ve stylu Fidela Castra. Manažeři mají možnost ponížit, přimět k rezignaci či k předčasnému odchodu i nejrespektovanější profesory. Na Queen's University v Belfastu nejprve šikanovali a vypudili ty neschopné, následně elitní a zvláště aktivní, nakonec Židy. Když manažeři zničí pověst instituce, neovlivní tím výši státních aj. subvencí: fakulta nemůže zbankrotovat. Ovládne ji však chabý profesorský sbor. Jako v Kafkově Procesu je každý vždy vinen. Manažeři iniciují konflikty, jsou jejich výhradním arbitrem, přitom atomizují profesorský sbor a ze všech udělají udavače. Jiný příklad je z roku 1945, kdy britská armáda okupovala část Berlína s Technickou univerzitou a požadovala, aby se inženýři a technici učili humanitním vědám. Aby se z nich nestali vyškolení profesionálové, kteří budou neetickými morálními nihilisty – sahajícími po propisce, slyší-li slovo kultura.

Ještě širší je záběr článku Stefana Colliniho, profesora Cambridgeské univerzity: *Britské univerzity: kanárek v dole* (LN 17.3.2018). Vidí problém v tom, že univerzity v evropských zemích jsou závislé na veřejných financích a jsou za to veřejnosti odpovědné pochybnými způsoby. Kulty auditu jsou poznamenány úpadkem respektu, erozí důvěry a populistickým relativismem („laciným zpochybňováním“). Tzv. nový veřejný management nese rysy zjednodušeného dirigismu. Metafora trhu implikuje agnosticismus ohledně lidských účelů a preferencí. Vše, co není kvantifikovatelné, se odsouvá do pozice subjektivních názorů, takže je obtížné vynášet soudy o smysluplnosti lidských činností. Fetišizování měřítek, ukazatelů a žebříčků je lákavé zvláště v kulturách s nízkou úrovní společenské důvěry. Funguje tzv. nahlašovací imperativ neboli nutnost plodit informace, i když se nic důležitého neděje. Vyhledávají se nové metody měření efektivity („co nelze změřit, nelze řídit“) bez ohledu na smysluplnost, přeceňuje se uživatelská spokojenost na úkor kvality intelektuální práce. Postupně se snižuje autonomie, status a vliv akademiků. Manažerismus se mění na systém uměle vymyšlených krátkodobých soutěží o nezbytné zdroje, resp. na neustálé vymýšlení a náhodné spravování velkých výzkumných projektů, které může zajímavou intelektuální práci spíše ztěžovat a otravovat. Manické hledání kvantifikovatelných měřítek se nakonec obrací k penězům jako náhražce úspěchu. Tak mohou velké počty studentů, kterým se některé kurzy zvláště „líbí“, spíše vypovídat o snaze dostat se k dodatečným finančním zdrojům. Manažeři často nevědí, čím jsou univerzity cenné pro společnost z dlouhodobého hlediska.

K nejvýstižnějším pohledům na velký regres v naší době patří knížka skotského historika Nialla Fergusona [6], který problematiku člení do čtyř oblastí: 1. demokracie je ohrožena v první řadě tím, že veřejný dluh umožňuje nynější generaci žít na úkor moc mladých nebo ještě nenarozených; 2. kapitalismus nesnese přílišnou regulaci trhů, chamtivcům by měla stačit reálná hrozba, že skončí ve vězení; 3. právo stojí na demokracii („vstoupit na cizí pozemek je zločin“), na ochraně práv stojí právníci, ziskuchtivé organizované skupiny právní stát a legislativu podkopávají („z právního státu se stává stát právnícký“); 4. občanská společnost upadá, každý ve svém ústraní je lhostejný k osudu všech ostatních. Různé zajímavé pohledy na velký regres nabízejí také práce Zygmunta Baumana, Michela Foucaulta, Ivana Krasteva, Heinricha Geiselbergera, Marka Lillyho, Yuvala Harariho, Patrika Ouředníka a dalších.

Vedle veřejného dluhu, zmiňovaného Fergusonem, působí na vznik krizí rovněž soukromé dluhy. Někteří lidé prostě spekulují, že jejich osobní dluhy v budoucnu zaplatí někdo jiný nebo jim je promine. S finanční gramotností jim nepomůže ani ekonomie, o níž australský ekonom Steve Keen tvrdí, že by potřebovala reformaci z víry na vědu, jakou kdysi prosadil Luther: *„Myslím, že ekonomové lpí na určité víře navzdory tomu, že je v rozporu s realitou. Sami sebe přesvědčili, že mohou vytvářet ekonomické modely, aniž by zohlednili peníze, soukromý dluh nebo banky. Kdyby spáchali kolektivní harakiri, bylo by na světě lépe. Kdybychom pak chtěli porozumět ekonomii, museli by přijít fyzici, biologové nebo třeba inženýři. Jsem přesvědčen, že díky svému chápání komplexních systémů by dokázali vytvořit lepší ekonomické modely.“* Svět musí počítat s tím, že přijde další krize. Třeba Austrálie měla na počátku finanční krize 2007 úroveň soukromého dluhu na 190% HDP, pak to vylétlo na 210%. U Kanady vyskočila ze 170% na 220. Tato obrovská suma pomohla lidem, že prošli krizí bez nesnází. Růst soukromého dluhu se musí zastavit, až začne klesat poptávka po úvěrech. Něco podobného postihne Čínu, Kanadu, Jižní Koreu, Austrálii, Belgie, Norsko nebo Singapur. Všechny finanční krize v posledních 150 letech byly způsobeny vysokou úrovní soukromého dluhu (LN 23.3.18).

U nás máme určitou zkušenost s korporátní představou „řídít stát jako firmu“, původně hláсанou chicagskou neoliberalní školou Milтона Friedmana, kritizovanou mj. kanadskou aktivistkou Naomi Kleinovou v knize *Šoková doktrína. Vzestup kalamitního kapitalismu*. Praha: Argo, 2010 kvůli hlásaní totalismu a násilí díky: *„eliminaci veřejné sféry, osvobození korporací od všech omezení a očesání sociálních výdajů“*. Po parlamentních volbách v říjnu 2017 *„se kde kdo cítí vítězem a děsí nás výkřiky 'Zabráníme', 'Neuhneme', 'Odmítáme'. Žádná ze stran nepředstavila pozitivní program. Různí 'strongmani' (slovo vymezil Fareed Zakaria) šíří strach a upevňují si absolutní moc. Pracovní metody strongmanů jsou sofistikované a na úrovni 21. století (informační, finanční a hygienické kontroly), přesto po svobodě běhá spousta grázlů. Neslušnost se školí ve slovním žonglérství a hledá, zda lump má dostatek práva proti slušnému občanovi. Stále častěji se setkáváme s neurčenými pojmy hyperreality, post-truth, fake news, misinformation, hoax. Od devadesátých let klesá úroveň demokracie nejen v ČR. Řetězové maily či změny pravidel zasahují názorové odpůrce. Lumpárnu nestíhá trest, nýbrž překrývá větší lumpárna. Komunismus se překonává barbarstvím. Včerejší elity nechtějí vidět míru dnešního politického rozkladu, natož bližící se ekonomickou krizi“* [7].

V odborné literatuře počínaje připomenutým K.P. Liessmannem z Vídně nalezneme mnoho varování před neopatrným využitím nových technologií v učebním procesu: *„v oddanosti internetu se ukazuje praxe nevzdělanosti... vědění je více než informace [3]“* až po

zásadní výrok geniálního fyzika Stephena Hawkinga (8.1.1942 Oxford-14.3.2018 Cambridge): „vývoj dokonalé umělé inteligence by mohl znamenat konec lidské rasy“ v časopisu *New Scientist* (2016). Za směrodatnou v tomto smyslu považuji knihu jeruzalémského historika Yuvala Noaha Harariho *Homo deus. Stručné dějiny zítřka*. Praha: LEDA, 2017 (přeložil Alexandr Tomský), kde autor apokalypticky věští, že budoucnost nepatří vědě, ani umění, nýbrž videohram a drogám. Povládnou elita vysoce profesionalizovaných, počítačově i chemicky upravených lidí, zatímco většina lidí klesne do stadia podlidského. Lidští bohové zaženou člověka zpět do Ráje, kde si bude užívat bezpečnost, zdraví a dlouhověkost, avšak bez touhy po jablku poznání. Tuto trefnou charakteristiku lidského konce Harari doplňuje definicí, že náboženství je společenská dohoda, duchovnost je tajuplná cesta za neznámým cílem a poznání spojuje vnitřní zkušenost s citlivým soustředěním. To, co jsme označili za barbarství, dokresluje citát: „*Liberální humanismus začíná být nahrazován techno-humanismem.*“ Dataismus se domnívá, že vesmír se skládá z toků dat, opírá se o matematickou informatiku a biologii. Podstatnější jsou tři procesy: 1. Věda směřuje k jednotnému paradigmatu, organismy jsou algoritmy a život zpracování dat. 2. Inteligence se odděluje od vědomí. 3. Ne-vědomé, ale vysoce inteligentní algoritmy nás možná budou brzy znát lépe, než známe sami sebe. Jakmile technologie otevřou transformaci lidských těl a myslí, *homo sapiens* neboli člověk moudrý zmizí a dějiny lidí skončí. Už v 21. století biotechnologie transformují svět, nikde ale není psáno jak. Program nemá podvědomí, algoritmus je plně čitelný zvnějšku.

Závěr

V článku jsem se soustředil na výběr, uspořádání a komentář několika pozoruhodných myšlenek, nedávno přeložených do češtiny. Nestihl jsem myšlenky dosud nepřeložené, případně starší. Moje vlastní výsledky k tématu jsou zejména v dosud neotištěné podobě [7], která by mohla být pokládána za „politicky nekorektní“, případně „marginální“ v protikladu k „mainstreamové“. Přesto ji považuji za pravdivou a systémovou.

Literatura

- [1] ELIAS N. *O procesu civilizace*. Praha: Argo, 2007.
- [2] JUVIN H., LIPOVETSKY G. *Globalizovaný Západ*. Praha: Prostor, 2012.
- [3] LIESSMANN K. P. *Hodina duchů. Praxe nevzdělanosti*. Praha: Academia, 2015.
- [4] FINKIELKRAUT A. *Destrukce myšlení*. Brno: Atlantis, 1993.
- [5] FINKIELKRAUT A. *Jedině to je přesné*. Brno: CDK, 2017.
- [6] FERGUSON N. *Velký rozklad. O úpadku civilizací a zániku ekonomik*. Praha: Argo, 2016.
- [7] VÍTEK M. *Civilizace a odcivilizování jako velmi složitý systém*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové (rozmnoženo, 63 strany), 2018.

Adresa autora

doc. Ing. Miloš Vítek, CSc., Palackého nám. 21, 517 41 Kostelec nad Orlicí, tel. 494 322 464
(dříve: Filozofická fakulta UHK, Rokitanského 62, 530 03 Hradec Králové)

Anotace

Nepozorovaně klesá úroveň textů, s nimiž pracujeme, až na úroveň nesmyslné řady symbolů, jež snad by mohla být kódem. Rozeznat barbarský text vyžaduje systémovou analýzu nejen v pojetí lingvistickém, ale též literárním. K tomu poskytuje příspěvek krátké zamyšlení nad souvislostí procesů civilizace a odcivilizování se vztahem k historii 100. výročí vzniku ČSR.